

Evidencijski broj / Article ID: 9112063
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section: Naslovnica

**RAZGOVOR: JASNA OMEJEC,
PREDSJEDNICA USTAVNOG SUDA**

Naš pravni poredak je krpež

Stranice 26. i 27.

razgovor JASNA OMEJEC **PREDSJEDNICA USTAVNOGA SUDA HRVATSKE**

Nisu me doveli Kramarić i Šeks, nego Smiljko Sokol

U svim demokratskim društvima izbor ustavnih sudaca tema je širokih i često žestokih rasprava, jer je taj izbor važan državopravni čin. Stoga se mišljenja o osobama koje su najpogodnije za obavljanje te važne funkcije u jednom demokratskom društvu mogu znatno razlikovati i bilo bi zabrinjavajuće da je suprotno

Osudu dijela javnosti zbog mog izbora osjećam i dan danas. To nikada nisam krila – Jasna Omejec

Razgovarao
Sergej ABRAMOV
 Snimio **Darko JELINEK**

Odlukom Ustavnoga suda nedavno je poništena presuda Upravnog suda po tužbi Mirjane Juričić, koja je osporavala pravo Slavici Banić da bude ustavna sutkinja. Predsjednica Ustavnoga suda Jasna Omejec prilikom objave te odluke žestoko je napala Upravni sud i tu presudu kojom je odluka Sabora o imenovanju Slavice Banić poništena nazvala pravnim glibom.

Što je to toliko skandalozno u toj presudi da je zavrijedilo toliko jaku kritiku predsjednice Ustavnoga suda?

– Nikada nisam rekla da je u toj presudi nešto »skandalozno«. To što se u obradi zahtjevne ustavne materije Upravni sud nije snašao nije skandalozno, ali je podložno kritici. Predmet spora pred Upravnim sudom nije bilo pitanje ispunjava li gospođa Banić uvjete za ustavnu sutkinju, kao što su javnosti prezentirali mediji, pa i Vaš. Pitanje je bilo je li ona podnijela dokaze da ih ispunjava. To je nešto posve drugo. Upravni sud je poništio njen izbor jer uz prijavu nije podnijela i posebne potvrde poslodavaca u kojima je svaki pojedinik trebao opisati sve poslove koje je ona obavljala na svakom radnom mjestu. Dakle, Upravni sud je u presudi tražio potvrde koje Saboru nije bio dužan priložiti nijedan kandidat, a od poslodavaca određeni sadržaj tih potvrda, iako ni jedno ni drugo nigdje nije bilo propisano. Druga važna činjenica jest da je Upravni sud poništio odluku Sabora. Citateljima koji nisu pravnici razlika između »ukidanja« i »poništanja« ne mora ništa značiti, ali je riječ o silno važnim razlikama u pravnom smislu. Nitko u državi, pa ni sam Ustavni sud, nema pravo poništavati pojedinačne akte Sabora u postupku zaštite ustavnih prava s

” Nitko u državi, pa ni sam Ustavni sud, nema pravo poništavati pojedinačne akte Sabora u postupku zaštite ustavnih prava s retroaktivnim učinkom. Upravni je sud to učinio.

Oduprli smo se emocionalnoj ucjeni pa se gnjev medija i javnosti sručio na nas

retroaktivnim učinkom. Upravni je sud to učinio.

Nepotrebna politizacija

Je li to dovoljan razlog za toliko jak napad na Upravni sud?

– Ne bih dramtizirala. Nije riječ ni o kakvom napadu. Kad Upravni sud odlučuje u ustavnim sporu, a ne o pitanjima iz svoje redovite nadležnosti, onda sam kao čelnica Ustavnoga suda, čija je to izvorna nadležnost, dužna izraziti nezadovoljstvo kad obrada važnog i posebno osjetljivog ustavnog predmeta, koji puni medije, nije pravno perfektna.

Dakle, to je taj pravni glib?

– Vaša je ironija dobrodošla, jer otvara prostor za razgovor. Dakle, polazim od činjenice da je zadaća Ustavnoga suda otkrivati, ispitivati, utvrđivati i otklanjati neustavne elemente iz pravnog poretka. Predsjednik Ustavnoga suda nije i ne smije biti činovnik čija je glava zabijena u hrpe spisa i ne diže se cijeli mandat. On je dužan javno govoriti. Primjerice, još 2002., kao potpredsjednica Ustavnoga suda javno sam prozvala tadašnju Vladu ističući da su sva državna tijela dužna provoditi, a ne komentirati odluke Ustavnoga suda. Zato ne razumijem one koji su kritiku presude Upravnoga suda, koji je također državno tijelo pod nadzorom Ustavnoga suda, protumačili kao moju »političku ambiciju«. To je nepotrebna politizacija mojih riječi i ovog slučaja.

U odluci kojom je ukinuta sporna presuda Upravnoga suda, ustavni suci praktički su u cijelosti prihvatili mišljenje Vladimira Šeksa, koje je kao predsjednik Odbora za Ustav uputio Ustavnome sudu. Vidite li ista problematično u tome?

– Od svih pitanja na koja je u svojoj odluci odgovorio

Ustavni sud, Odbor se očitovao samo o jednom. Nema razloga da se parlamentarnom tijelu nadležnom za ustavna pitanja odrekne pravo da bude u pravu.

Međutim, predsjednik Odbora napravio je očitovanje bez konzultacije s ostalim članovima Odbora.

– Odbor je jednoglasno donio zaključak da svi kandidati, uključujući gospođu Banić, ispunjavaju uvjete za ustavne suce u smislu članka 5. Ustavnoga zakona. U pravnom smislu relevantan je samo taj zapisnik sa sjednice Odbora. Očitovanja nadležnih institucija samo su stručna mišljenja koja Sud redovito prikuplja u svakom postupku. Odgovor na Vaše pitanje o ovlastima predsjednika Odbora morate tražiti u Poslovniku Sabora, a ne od mene.

Političko odmoriste

Dakle, ne bi pogriješili kad bi rekli da je Šeks pravi materijal za suca Ustavnoga suda?

– Mislite li na očitovanje Odbora, dužna sam podsjetiti da Ustavnom sudu nije dopušteno personalizirati nadležna tijela vlasti. Za Ustavni sud ne postoji pojedinac Vladimir Šeks. Postoji samo predsjednik nadležnog parlamentarnog odbora, ma tko to bio.

A dobro, pored toliko Šeksovih dobrih znanaca i prijatelja u Ustavnome sudu, sve to vrlo nezgodno izgleda.

– Poštujem i uvažavam Vaše pravo i slobodu da, kao novinar, personalizirate stvari i na toj ih osnovi vrednujete. To pravo i slobodu ja nemam.

Međutim, baš ti privatni odnosi i biografije ustavnih sudaca dovode do javne percepcije o Ustavnom sudu kao posljednjem političkom odmoristu za provjerene kadrove. Činjenica je da se te percepcije ne možete riješiti, a posljednjom odlukom u

slučaju Slavice Banić kao da ste osnažili taj dojam.

– Javna percepcija o Sudu kao »posljednjem političkom odmoristu za provjerene kadrove« stvar je prošlosti s obzirom na današnji sastav Ustavnoga suda. No kad smo već kod dojma, uzimimo kao primjer slučaj koji spominjete. Javnost je od početka pogrešno, ali sustavno, zasipana informacijom da gospođa Banić ne ispunjava uvjete za ustavnu sutkinju. Očekivanja javnosti su pod tim utjecajem postala jednosmjerna. Ništa osim izbacivanja Slavice Banić iz Ustavnoga suda nije dolazilo u obzir. Eventualna suprotna odluka bezuvjetno bi bila protumačena kao dokaz da je Ustavni sud nekompetentan, politički ovisan, bez moralnog i stručnog integriteta, vrijedan prezira itd. To se i dogodilo.

Želite reći da je Ustavnom sudu javnost pokušala nametnuti odluku?

– Više je riječ o medijima i njihovom utjecaju na javnost. Ustavni sud je o pritisku medija u vezi s tim slučajem upozorio javnost još u veljači, tijekom provedbe postupka. Nažalost, malo je tko objavio to priopćenje. Inače, u anglosaksonskoj sudskoj praksi ta se pojava naziva emocionalnom ucjenom suca – kad se sud pod javnim pritiskom slama i radije donosi pravno nevaljanu odluku, postajući time miljenik medija i javnosti, nego da se sav njihov gnjev sruči na njega. Ustavni sud uspio se tom slomu oduprijeti, ali zato trpi veliku štetu, jer je njegova odluka suprotna javnim očekivanjima.

Istina je da javnost tako doživljava tu odluku Ustavnoga suda.

– Da, to je činjenica. Žao mi je zbog toga. Ne moram posebno isticati koliko je važan »vanjski« dojam o instituciji, dojam koji se stječe u javnosti. Kaže se: »Nije dovoljno samo izvršiti pravdu, nego se treba i vidjeti da je izvršena«. Mislim da nikome nije sporna obveza Ustavnoga suda da donosi i odluke koje su suprotne javnim očekivanjima, ako se time izvršava pravda. No mogu se složiti da je kod odluke o kojoj govorimo izostao onaj drugi dio, to jest dojam u javnosti da je pravda doista izvršena.

Naš pravni poredak je krpež

Kako Vi, kao predsjednica Ustavnoga suda, gledate na odnose između tri vlasti, zakonodavne, izvršne, sudske, i pravnog poretka?

– Jedan sam od najžešćih kritičara našeg pravnog poretka. Dobro je poznat moj stav da je on krpež brojnih suprotstavljenih normativnih sustava i da pati od nedostatka unutarne pravne konzistentnosti. U tranzicijskom smo razdoblju, ali svi koji obnašaju javne poslove dužni su dati sve od sebe da iz njega što prije izađemo.

U svjetlu ovog što govorite ne čini mi se da bi bilo dobro ograničiti opseg ovlaštenih za apstraktnu kontrolu ustavnosti i zakonitosti, kako to predlažete kad govorite o reformi ustavnog sudovanja.

– U predavanju o reformi ustavnog sudovanja, koje sam u travnju održala u HAZU, nisam se založila za isključenje bilo koga od mogućnosti da osporava ustavnost zakona. Pojedinač bi i dalje imao to pravo, ali bi za to morao imati neposredan interes. No prava svrha tog instituta je da bude djelotvorno sredstvo parlamentarne manjine za zaštitu ustavnosti rada Sabora. Dakle, tom bi se promjenom parla-

mentarna manjina, koja god bila, prisilila preuzeti svoj dio odgovornosti za ustavnost zakona koje donosi parlament, primjenom sredstva koje danas ne koristi ili ga koristi vrlo rijetko.

Institucije, međutim, teško danas zauzimaju svoje realne, Ustavom i zakonom određene, pozicije. A vi očekujete, recimo, od državnih službi da ih zauzmu.

– Da. Krajnje je vrijeme da se neodgovornost u radu državnih i javnih vlasti prestane prihvaćati, opravdavati, tolerirati i amnestirati. U tom smislu mogu najaviti proaktivan pristup Ustavnoga suda.

Zbog čega namjeravate reformirati taj dio nadležnosti Ustavnoga suda, kad vam i dalje ostaje pravi problem brojnih ustavnih tužbi?

– Prema prijedlogu koji sam izložila u HAZU, i institut ustavnih tužbi bio bi postavljen drugačije, ali ne na štetu stupnja zaštite ustavnih prava građana. Zašto, primjerice, ne bi bila dostatna samo jedna odluka Ustavnoga suda koja bi vrijedila za sve istovrsne slučajeve, umjesto da Ustavni sud donosi stotine zasebnih odluka u jednom te istim istovrsnim predmetima?

„Zadaća je Ustavnoga suda otkrivati, ispitivati, utvrđivati i otklanjati neustavne elemente iz pravnog poretka. Predsjednik Ustavnoga suda nije i ne smije biti činovnik čija je glava zabijena u hrpe spisa i ne diže se cijeli mandat. On je dužan javno govoriti.“

ljno samo izvršiti pravdu, nego se treba i vidjeti da je izvršena«. Mislim da nikome nije sporna obveza Ustavnoga suda da donosi i odluke koje su suprotne javnim očekivanjima, ako se time izvršava pravda. No mogu se složiti da je kod odluke o kojoj govorimo izostao onaj drugi dio, to jest dojam u javnosti da je pravda doista izvršena.

Pošteni komentar

Zašto se to dogodilo?

– Iz komentara koji su uslijedili nakon te odluke Ustavnoga suda čini se kao da ju je malo tko uopće pažljivo pročitao. Kao i odluku Upravnoga suda. Evo primjera: Ustavni sud je tom odlukom proširio sudsku kontrolu nad odlukama Sabora o izboru ustavnih sudaca, jer je zauzeo novo stajalište da sud osim postupka i načina njezina donošenja može kontrolirati i to jesu li kandidati ispunjavali propisane uvjete za ustavnog suca. On je te odluke Sabora, dakle, izuzeo iz čisto političke sfere i podveo ih pod pravne zahtjeve. Time je Ustavni sud bitno proširio opseg njihove sudske kontrole. Unatoč tome, u prošlotje-

dnom komentaru kolumnista Vašeg cijenjenog lista stvari se prikazuju upravo suprotno: kao da je Ustavni sud isključio mogućnost kontrole tih odluka Sabora u postupcima zaštite ustavnih prava, a time i širom otvorio vrata samovolji parlamenta.

Što time hoćete reći?

– Želim reći da se vrijednosne prosudbe uvijek moraju temeljiti na činjenicama dostatnim za konstituiranje »poštenog komentara«, kao što je lijepo rekao Europski sud u presudi Dyuldin i Kislov protiv Rusije. Pisati komentare u medijima, koji snažno utječu na javno mnijenje, a prethodno ne provedu valjanu analizu sudske ili ustavnosudske odluke koja se komentira, uporno tjerati po svom, ne odstupajući ni za milimetar od vlastitih stavova protivnih utvrđenim činjenicama, ne čini se odgovornim postupanjem. Time se objektivno otežava izgradnja sudskih institucija, a odlukama sudova, uključujući Ustavni sud, oduzima se snaga pravnih autoriteta. Nažalost, čini se da će u Hrvatskoj trebati dugo vremena da se izgradi svijest o značenjima institucija prava i države, ali i svijest o odgovornosti za javno izgovorenu i napisanu riječ.

Možda je problem u načinu izbora ustavnih sudaca i dosadašnjim problematičnim kadrovima. Primjerice, Vama se osobno spočitava da ste u Ustavni sud ušli zato jer ste u dobrim odnosima sa Zlatkom Kramarićem i što ste dobra poznanica s Vladimirom Šeksom, pa se još dodaje da su zakoni mijenjani kako biste Vi mogli ući u Ustavni sud.

– U svim demokratskim društvima izbor ustavnih sudaca tema je širokih i često žestokih rasprava, jer je taj izbor važan državopravni čin. Stoga se mišljenja o osobama koje su najpogodnije za obavljanje te važne funkcije u jednom demokratskom društvu mogu znatno razlikovati. Bilo bi zabrinjavajuće da je suprotno. Što se tiče mog izbora 1999., Vladimira Šeksa tada nisam ni poznavala. Za ustavnu sutkinju me predložila tadašnja Liberalna stranka na čelu s Vladom Gotovcem, a prijavu su poduprle sve članice tadašnje opozicijske »petorke«, osim HSLS-a. Međutim, sutkinjom sam postala zahvaljujući u prvom redu prof. Sokolu, što je on i javno rekao. Ako je samo zbog mene mijenjan zakon, onda se to nije smjelo činiti. Osudu dijela javnosti zbog tog izbora osjećam i dan danas. To nikada nisam krila.

Za Ustavni sud ne postoji pojedinac Vladimir Šeks, nego samo predsjednik nadležnog parlamentarnog odbora, ma tko to bio